

Κείμενο 1

Ο κόσμος σε πίξελ¹

Το κείμενο δημοσιεύτηκε από την Τασούλα Καραϊσκάκη στις 26-06-2022 στην εφημερίδα Καθημερινή.
(Διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης)

Η κινούμενη ψηφιακή εικόνα, ηγέτης της επικοινωνίας, παράγεται και καταβροχθίζεται σε αβυσσαλέες ποσότητες. Καταναλώνουμε, σε σύγκριση με πέντε χρόνια πριν, οκταπλάσια ποσότητα δεδομένων, προκειμένου να δούμε δεκαπλάσια ποσότητα βίντεο. [...] Ο μέσος άνθρωπος περνάει 100 λεπτά την ημέρα παρακολουθώντας στο Διαδίκτυο βίντεο, τα περισσότερα (75%) στο κινητό του. Οι μανιακοί –το 30% των χρηστών έξυπνων κινητών– αφιερώνουν ώρες. Και όσο αυξάνεται η κατανάλωση εικόνων τόσο μεγεθύνονται και πληθύνονται τα οπτικά μέσα, τόσο διευρύνεται ο χώρος, που μέσα του περνούν. Για να ξαφνιάσουν, να εντυπωσιάσουν, να κατευθύνουν, να χτίσουν ιδεολογίες, αντιλήψεις, πρότυπα και αξίες. Συχνά μετατρέποντας σε δεκανίκι τον λόγο (υπότιτλοι στα βίντεο χωρίς ήχο, ώστε να παρακολουθούνται οπουδήποτε).

Όμως, γιατί η εικόνα είναι πιο ελκυστική από τον λόγο; Ίσως διότι εκείνο που προσελκύει δεν είναι η ιδέα αλλά η σχηματοποίησή της, δεν είναι η έννοια των πραγμάτων, αλλά τα χρώματα, τα σχήματα, το φως, οι γραμμές τους, ιδίως όταν βρίσκονται εν κινήσει. Η εικόνα, ένας ποταμός οπτικών ερεθισμάτων, ξυπνάει αισθήσεις και αισθήματα, συγκινεί και τέρπει, είναι μαζί εντύπωση και αφήγηση. Πείθει. Και όχι μόνο γιατί περιγράφει το συμβάν με μεγαλύτερη ακρίβεια από ένα κείμενο, αλλά και διότι είναι πιο εύληπτη και πιο εύπεπτη, πιο εύκολα χαράσσεται στον νου (95% ευκολότερα σε σύγκριση με το κείμενο). Η εικόνα είναι η άμεση καταγραφή και διερμηνεία των πάντων, ένα μήνυμα εύγλωττο, το τέλει ανάλογο του πραγματικού. Είναι η συναισθηματική παρηγορητική λύση σε δύσκολα προβλήματα, ο αρχιτέκτονας της ψυχαγωγίας, ο γεννήτορας πράξεων. Είναι ο μάρτυς στιγμών, το μάτι του ανθρώπου εκεί όπου εκείνο δεν μπορεί να φτάσει.

Η εικόνα παράγεται και καταβροχθίζεται σε αβυσσαλέες ποσότητες, υποσκελίζοντας τον βασιλιά της επικοινωνίας, τον λόγο.

¹ **Εικονοστοιχείο** ή **pixel** (ακρωνύμιο του αγγλικού *picture element*, στοιχείο εικόνας) είναι ένα «σημείο» μιας εικόνας που εμφανίζεται στην οθόνη ενός υπολογιστικού συστήματος. Το εικονοστοιχείο θεωρείται ως το μικρότερο πλήρες δείγμα μιας εικόνας.

Η σχέση μας με τις εικόνες άλλαξε. Είμαστε και παραγωγοί και χρήστες τους σε έναν κόσμο πιο συναρπαστικό, διασημότητας, προσομοιώσεων και υπερπραγματικότητας, όπου το άγνωστο πρόσωπο μεταβολίζεται σε επώνυμο εγώ, ο ρεαλιστικός κόσμος συγχέεται με την αναπαράστασή του, η αλήθεια ανασυντίθεται μέσα από αυτοματοποιημένες διεργασίες επεξεργασίας και μεταμόρφωσης.

5η[...]Υπάρχει συνεχώς ένα πέλαγος οπτικής πληροφορίας, όπου κολυμπάμε ανίκανοι να δραπετεύσουμε από τους σαγηνευτικούς λαβυρίνθους του. Και η απόλαυση της εικόνας γίνεται σταδιακά μια επιτηρούμενη και χειραγωγούμενη ρουτίνα, που ροκανίζει τον ελεύθερο χρόνο και μαζί την εσωτερική ζωή, εκείνον τον μύχιο νοητό κόσμο όπου οι άνθρωποι αναζωογονούν τις λαχτάρες και τις σκέψεις τους, όπου βρίσκουν καταφύγιο. Έπειτα, τα μάτια των ανθρώπων εθίζονται στην άμεση εικόνα, και λίγο λίγο εξασθενεί η ικανότητά τους να επεξεργάζονται έννοιες αφηρημένες, το αιθέριο και το άυλο. Όμως οι περισσότερες έννοιες που χρησιμοποιούν, έννοιες με μεγάλο συναισθηματικό και υπαρξιακό βάρος, είναι αφηρημένες: αγάπη, ασφάλεια, ευτυχία, δημοκρατία... Ακόμη, οι εικόνες γρήγορα περνούν, τάχιστα ωχριούν, άμεσα αντικαθίστανται. Η κιβωτός της μνήμης μεταφέρεται από τον δέκτη στους κολοσσιαίους πομπούς.

Λέγεται από αιρετικούς των νέων τεχνολογιών ότι η γραφή, που γέννησε πολιτισμούς και απογείωσε την ανθρώπινη επινοητικότητα, που επέτρεψε τη διάδοση των ιδεών και τη μάθηση, θα εκλείψει σε μερικές γενιές. Θα γίνει ένα εξειδικευμένο εργαλείο για πολύ συγκεκριμένες δραστηριότητες, μια παρένθεση στην εξέλιξη του είδους. Ότι ο πρώτος τρόπος ανθρώπινης επικοινωνίας ήταν εικονογραφικός: τώρα αρχίζει το κλείσιμο του κύκλου. Τερατολόγων αποκυήματα. Το ρολόι δεν γυρίζει πίσω. Όμως, ούτε αποτρέπει τον κίνδυνο μερικής διχοτόμησης όρασης και νου, σώματος και πνεύματος, συναισθήματος και λογικής, εικόνας και έννοιας. Τόσο βολικής στις εξάρσεις του επανακάμψαντος λαϊκισμού και αυταρχισμού.

Κείμενο 2

Αισιοδοξία

Το ποίημα έγραψε ο Νίκος Δήμου που είναι συγγραφέας και κειμενογράφος διαφημιστικών κειμένων. Στο έργο του αναμειγνύει διάφορα λογοτεχνικά είδη: δοκίμιο, αυτοβιογραφία, καυστικό λόγο, πεζογραφία και ποίηση. Το ποίημα ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα [www. ndimou.gr](http://www.ndimou.gr).

Κανείς δεν πεθαίνει

Στις διαφημίσεις.

Κανείς δεν πονάει

(παρά για να πάρει παυσίπονο).

Κανείς δεν ουρλιάζει
στις διαφημίσεις.
Κανείς δεν είναι μόνος
(εκτός κι αν έχει κακοσμία).
Κανείς δεν φοβάται
στις διαφημίσεις.
Όλα πάνε καλά
στις διαφημίσεις.
Όλα
πάνε
καλά!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες είναι οι συνέπειες από την κυριαρχία της εικόνας έναντι του λόγου σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1; Να συνοψίσεις τις απόψεις της σε ένα κείμενο 50 – 60 λέξεων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σχολιάσεις τον τίτλο του Κειμένου 1 ως προς τη γλωσσική του μορφή (μονάδες 4). Ποια η λειτουργία του επικοινωνιακά και νοηματικά όσον αφορά το κείμενο; (μονάδες 6)

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αναφέρεις πώς συνδέονται οι προτάσεις στο παρακάτω χωρίο της 5^{ης} παραγράφου του Κειμένου 1 (παρατακτικά, υποτακτικά, με ασύνδετο σχήμα) τεκμηριώνοντας την απάντησή σου (μονάδες 9).
Πώς ο τρόπος σύνδεσης επηρεάζει το ύφος του λόγου (μονάδες 6);

«Υπάρχει συνεχώς ένα πέλαγος οπτικής πληροφορίας, όπου κολυμπάμε ανίκανοι να δραπετεύσουμε από τους σαγηνευτικούς λαβυρίνθους του. Και η απόλαυση της εικόνας γίνεται σταδιακά μια επιτηρούμενη και χειραγωγούμενη ρουτίνα, που ροκανίζει τον ελεύθερο χρόνο και μαζί την εσωτερική ζωή, εκείνον τον μύχιο νοητό κόσμο όπου οι άνθρωποι αναζωογονούν τις λαχτάρες και τις σκέψεις τους, όπου βρίσκουν καταφύγιο»

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι η εικόνα της πραγματικότητας που παρουσιάζουν οι διαφημίσεις σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2; Να την τεκμηριώσεις χρησιμοποιώντας στοιχεία από το κείμενο. Γιατί οι διαφημίσεις παρουσιάζουν μια τέτοια εικόνα της πραγματικότητας; (120 - 150 λέξεις.)

Μονάδες 15